

Voor jou gelezen uit de nieuwere Kroatische literatuur

Damir Karakaš: Het bos weet het nog

Originele uitgave Sandorf/Avantura, Zagreb 2016

Nederlandse lezers kennen de Kroatische schrijver en cartoonist Damir Karakaš (1967) waarschijnlijk nog niet. Hij publiceert sinds 1999 en heeft tot nu toe vijf romans, vier verhalenbundels en twee toneelstukken op zijn naam. Karakaš is vertaald naar Duits, Engels, Italiaans, enkele Slavische talen en naar het Arabisch. Na een aantal jaren in Frankrijk te hebben doorgebracht, woont hij nu weer in Zagreb.

Eind 2016 is zijn vijfde roman uitgegeven. ‘Het bos weet het nog’ (in het origineel ‘Sjećanje šume’) is een *coming of age* van een ziek jongetje in een dorpje in Lika, een regio in de ruige binnenlanden van Kroatië. Hij, de naamloze ik-persoon, woont met zijn ouders, zijn zusje en de onvermijdelijke baka (oma) in een armoedig huisje in een dorpje dat omringd is met bossen. Van kleins af aan moet hij op de grazende koeien passen, helpen op de boerderij en meedraaien in het plattelandshuishouden. Zo neemt hij deel aan het slachten van hun varken en vreest hij de beer die – naar men zegt – in de buurt is gesignaleerd en de dorpelingen en hun vee bedreigt.

De beer is los

Dit alles was in de jaren zeventig, de tijd waarin de roman is geplaatst, niet ongebruikelijk in het dagelijks leven in Lika. De kinderen werden geacht in de buitenschoolse uren hun gezin te helpen en er liepen nog genoeg beren los. Alleen is dit jongetje anders: hij heeft een aangeboren hartkwaal waarmee hij het toch al zware leven van zijn gezin nog meer belast. Hij is niet geschikt om te werken en tot overmaat van ramp heeft hij belangstelling voor *kunst*: hij leest strips en gaat graag naar de bioscoop. Dit brengt hem in conflict met zijn vader die hem ronduit waardeloos vindt en te zwak om te overleven in de ruige omgeving.

De hartkwaal blijft onbegrepen en onbehandeld, wordt stelselmatig verzwegen en groeit uit, net als de beer die niemand echt heeft gezien, tot mythische proporties. De norse vader is geen monster. Hij is eerder een archetypische bergbewoner: een simpele, hardwerkende man van weinig woorden die niets begrijpt van zijn kwetsbare en gevoelige zoon en niet weet hoe deze ooit een echte man moet worden, op het land kan werken, in het leger kan gaan of een vrouw krijgen. Beide personages zijn goed invoelbaar, wat het verhaal spannend houdt.

‘Het bos weet het nog’ is een betrekkelijk korte tekst, ingedeeld in drieëndertig hoofdstukken. Elk hoofdstuk behandelt een gebeurtenis of een belangrijk thema uit het leven van de jonge verteller. De titels van de hoofdstukken ogen als vanzelfsprekend (bij voorbeeld Het middageten, De dood, De oogst, Het hart, Het bos, enzovoorts). Het geheel is consequent geschreven uit het perspectief van het kind; dialogen zijn in dialect. Deze roman blinkt uit in zijn ogenschijnlijke eenvoud, karigheid bijna, die op haar beurt zo kenmerkend is voor de arme regio.

Het boek is in Kroatië zeer enthousiast ontvangen. Karakaš wordt geprezen om zijn heldere en precieze minimalistische schrijfstijl (die je ook terugvindt in de omslag), het dichtelijke ritme, de vertelling van een eenzaam, gevoelig kind die niet kinds klinkt, de symboliek van een dorp dat ingesloten is in het bos. Collega-schrijver Miljenko Jergović, die doorgaans niet met complimenten strooit, beweert dat deze roman eindigt met de meest precieze punt komma in de Kroatische literatuur.

Er komt geen eind aan; geen eind aan dit donkere bos.

Andere literaire critici leggen meer nadruk op de compactheid van deze ascetische roman gespeend van filosofische mijmeringen, of op zijn losse structuur die het toelaat om de hoofdstukken in een willekeurige volgorde te lezen zonder verloren te raken in de tekst, of Karakaš' vakmanschap in het hanteren van leestekens. Niet één komma teveel in zijn teksten, laat staan dat een woord verkeerd zou staan, schrijft een van de recensenten. Maar iedereen komt tot dezelfde conclusie: dit is een briljant boek.

Vind je het belangrijk dat dit werk in Nederland verschijnt? Laat het ons weten via info@kl-in.eu!

DAMIJ
KARAKAŠ

SJECANJE
ŠUME